

BARKODI

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
 MINISTRIA E ARSIMIT DHE E SHKENCËS
 AGJENCIA QENDRORE E VLERËSIMIT TË ARRITJEVE TË NXËNËSVE

PROVIMI I MATURËS SHTETËRORE 2010

SESIONI I

(I DETYRUAR)

VARIANTI A

E martë, 1 qershor 2010

Ora 10.00

Lënda: Letërsi dhe Gjuhë shqipe
 Shkolla e mesme e gjuhëve të huaja

Udhëzime për nxënësin

Testi është i ndarë në dy pjesë: në prozë dhe në dramë.

Testi në total ka **25 pyetje**.

Në të dy pjesët ka kërkesa me **zgjedhje** dhe me **zhvillim**. Në kërkesat me zgjedhje rrethoni **vetëm** shkronjën përbri përgjigjes së saktë, ndërsa për kërkesat me zhvillim është dhënë hapësira e nevojshme për të shkruar përgjigjen.

Koha për zhvillimin e pyetjeve të testit është **2 orë e 30 minuta**.

Pikët për secilën kërkesë janë dhënë përbri saj.

Për përdorim nga komisioni i vlerësimit

Kërkesa	1	2	3	4	5	6	7	8a	8b	9	10a	10b	11	12
Pikët														
Kërkesa	13a	13b	13c	13d	14	15	16	17	18	19	20	21	22a	22b
Pikët														
Kërkesa	23	24a	24b	25										
Pikët														

Totali i pikëve

KOMISIONI I VLERËSIMIT

1.....Anëtar

2.....Anëtar

PJESA I**PETRO MARKO****Nata e Ustikës (fragment)**

Në fillim ndjeva zërin e saj. Pastaj i preka duart. Fytyrën nuk ia pashë. As trupin. Kishte diçka thellësisht njerëzore në ato duar. M'u duk se në pëllëmbën time pulsonte një zemër. Rrahjet e saj u bënë njësh me të miat. Nuk i shihja dot ato duar. Vetëm sa i prekja. Mos ishte nata ajo që i vishte me mister? Apo hekurat e burgut që na ndanin? Ndoshta të dyja bashkë, ndoshta asnjëra prej tyre.

Përrjashta kishte rënë agimi me një dritë të madhërishtme mbi det e mbi gurë. Se vetëm gurë kishte këtej dhe det në të katër anët. I shtangur nga ky agim i parë përjashta pas kaq kohësh, eca dhe eca nga krahu i mëngjër. Kapërceva nja dy baraka të mëdha dhe u ula në një copëz lëndinë. Pastaj u shtriva mbi barin e tharë. Shikoja qiellin e ndriçuar dhe s'mendoja asgjë. Se, kur shikon qiellin e pafund, s'ke ç'mendon. Çdo mendim ka frikë të dalë, se humbet në atë hapësirë të zbrazët.

Ndjeva një shkelm të fortë në kofshë.

U ngrita përgjysmë se më dhembti shumë kofsha ime e holluar. Një zotni, i veshur mirë, më shikonte me inat:

- Çohu të them! Ç'bën këtu?
- Po pres diellin!- i thashë.

Andrea! Moj Andrea!

Soonja! Ti?

Andrea! Moj Andrea!

Sonja? Ti këtu?

Doktori vizitonte të sëmurët. Unë, sikur kisha në tru gjithë pleshtat e natës që kaloi, s'dija ç'të bëja... Si ishte Sonja? Po pse me tha "kam fat unë"? Po si ishte e mundur ta takoja këtu? Po pse nuk i fola më gjatë? Si duhej ta nisja bisedën?

Mendimet e mia ishin bërë shkrumb si barërat e djegura nga dielli. Aty për aty s'dija se ç'do të ngjiste. Po, me t'u afruar në derën e madhe të kështjellës, u ndalëm.

- Kjo është hyrja e kalvarit. Kalvar quhet kjo kështjellë. Atje lart, në atë vend të rrënuar, ishin shkruar vargjet e Dantes.

"Lasciate ogni speranza voi ch'entrate!"¹

Dhe me duar të dredhura hiqte një zinxhir të ndryshkur e të trashë, si atë të ankorës së vaporëve të mëdhenj. E ndihmova për të shtyrë një kanatë të derës gjigante prej hekuri. Hekuri përvëlonte nga dielli. Dera ulëriu si një kukuvajkë.

Me të çelur derën, hymë në një korridor-tunel të errët. Me zuri frika. Si në tregimet e Edgar Po-es. Doktori shikonte qelitë e prishura. Numëronte.

- Këtu fillon. Një, dy, tre, katër....dhjetë!

Ecnim si dy hije ne atë hije të rëndë mortore.

Dymbëdhjetë Trembëdhjetë....Ja dhe qelia... ose me mirë kuvlia e hekurt numër 14 -dhe u ndal. Dhe mori drejtqëndrim. Dhe nisi dënesat. Kokulur. Qante.

Unë, i pushtuar nga një ndjenje frike dhe tmerri ...shikoja atë qeli të ngushtë gjithë hekur të ndryshkur. Në mure e përposh shpendra dhe hithra. Disa zhapinj shkuan për t'u fshehur.

¹ O ju që hyni, lini çdo shpresë!

Këtu dha shpirt yt atë!- Toni i trishtuar i zërit të tij ma bënte më të trishtuar atë kuvli hekuri të ndryshkur. - Po ja ku të betohem, në këtë kalvar të betohem, o Giorgio i gjorë, se djalin tënd nuk do ta le të vdesë, edhe biri im le të vdesë, po Andrea yt nuk duhet të vdesë. Dhe s' do të vdesë. Për këtë të betohem si njeri, si kristian, si mjek, si Italian, si antifashist... dhe ngriti doren. Pastaj bëri kryqin.

Për pyetjet nga 1 deri në 6 rrethoni alternativën e saktë.

1. Petro Marko, me krijimtarinë e tij afron me shkrimtarët: **1 pikë**
 - A) e realizmit magjik
 - B) ekzistencialistë
 - C) e brezit të humbur
 - D) romantikë

2. Ngjarjet në roman rrëfohen nga: **1 pikë**
 - A) autori
 - B) Andrea Bora
 - C) doktori italian
 - D) një dëshmitar i ngjarjeve

3. Në fjalinë: “*Çdo mendim ka frikë të dalë, se humbet në atë hapësirë të zbrazët.*” është përdorur figura: **1 pikë**
 - A) e alegorisë
 - B) e metaforës
 - C) e metonimisë
 - D) e paralelizmit figurativ

4. Folja e nënvizuar në fjalinë: “*Çohu të them!*” është në mënyrën: **1 pikë**
 - A) dëftore
 - B) dëshirore
 - C) habitore
 - D) urdhërore

5. Cili nga mbiemrat e mëposhtëm është përdorur me kuptim të drejtpërdrejtë? **1 pikë**
 - A) Barërat e djegura
 - B) Dera gjigante
 - C) Hapësirë të zbrazët
 - D) Hije të rëndë mortore

6. Fjala *kokulur* nga pikëpamja e ndërtimit është: **1 pikë**
 - A) e përbërë
 - B) e prejardhur
 - C) e përngjitur
 - D) e thjeshtë

7. Në takimin me Sonjën, Andrea e përqendron vëmendjen në ndjesinë që i shkaktojnë duart e saj. Pse pikërisht duart? Çfarë kanë ato kaq të veçantë, që djalit i mbeten në mendje?

2 pikë

8.

- a) Cila është gjendja emocionale e Andreas pas takimit me Sonjën (pjesa III)?

1 pikë

- b) Ç’lloj fjalie, sipas kumtimit, ka përdorur autori në këtë rast? Si do ta shpjegonit këtë mënyrë përdorimi?

2 pikë

9. Në paragrafin e dytë përshkruhet natyra plot jetë. Cili është funksioni artistik i një përshkrimi të tillë? Ç’theksohet përmes kësaj zgjedhjeje?

2 pikë

10.

- a) Identifikoni në fragmentin e dhënë një fakt autobiografik, që lidh heroin e veprës me jetën e autorit.

1 pikë

- b) Gjeni në pjesën e tretë një fjali njëkryegjymtyrëshe emërore dhe një foljore.

2 pikë

- fjali njëkryegjymtyrëshe emërore: _____

- fjali njëkryegjymtyrëshe foljore: _____

11. Doktori betohet se do ta mbrojë Andrean. Ç’e shtyn atë të bëjë një betim të tillë? Përse autori e ka diferencuar atë nga italianët e tjerë në ishullin-burg dhe çfarë ka dashur ai të mishërojë përmes kësaj figure?

3 pikë

12. Pse autori i referohet pikërisht vargjeve të Dantes? Me ç’ nëntekst është përdorur vargu i marrë nga “Ferri”: *Lasciate ogni speranza voi ch`entrate!* (O ju që hyni, lini çdo shpresë!)?

2 pikë

PJESA II**Euripidi****Medea (fragment)****Medea**

O Zeus, o Dike, bijë e Zeusit!
 Ti, o drit e Diellit! Ja tani moj shoqe,
 do të korr fitore kundër armiqve të mi.
 Tani m'u rrit shpresa, se armiqt e mi
 kanë për t'u dënuar. Vërtetë ky njeri
 tamam n'atë kohë q'ish rrezik i madh,
 si një port, si strehë, m'erdh për planin tim.
 Tani do të të them
 të gjithë ato plane që kam përgatitur.
 Një nga shërbëtorët kam për ta dërguar
 drejt te Jasoni, t'i thotë nga unë
 që do të vijë vetë; pastaj si të vijë,
 do ta pres me fjalë t'ëmbra e të buta:
 do t'i them për shembull se çdo gjë u bë,
 është bërë mirë, edhe do t'i lutem
 të ndërmjetësojë që fëmija ime
 këtu të qëndrojë; jo se dëshiroj
 t'i lë këtu djemtë, në një vend armik,
 po pse kam ndërmend të vras me dredhi
 bijën e monarkut.
 Me djemtë dhurata do t'i dërgoj nuses:
 një fustan të hollë, një kurorë t'artë;
 e pasi t'i marr dhe t'i mveshë në trup,
 të gjejë vdekjen shumë të tmerruar
 e jo ajo vetëm, po dhe kushdo tjetër
 që do t'i afrohet. Ja me çfarë ilaçesh
 do t'i lyej unë dhuratat e nuses.
 Po këtë bisedë e këput këtu.
 Dridhem kur mendohem çdo të bëj më pas:
 do t'i vras fëmijët: asnjëri nga vdekja
 s'mund që të shpëtojë: do t'ia kthej përmbys
 shtëpinë Jasonit: dhe si të mbaroj
 punën gjakësore, do dal prej Korintit,
 do të iki larg, që të mos e shoh
 vendin e shkretuar, ku i vrava djemtë,
 se s'duroj dot, shoqe, talljet e armiqve.
 Haj pra, për ta jeta ç'gëzim do të ketë?
 S'ka atdhe për mua, nuk ka shtëpi,
 as dhe ndonjë strehë për rrezikun tim.

Bëra faj atëherë kur e lash vatrën,
 vatrën e tim eti: duke iu bindur
 fjalës së një greku: po këtij njeriu
 me ndihmën e hyjve hakun do t'ia marr.
 Që tani e tutje ky s'ka për të parë
 as ata fëmijë që i kam lindur unë,
 as fëmijë të tjerë do t'i lindë nusja,
 do të vdesë, do shuhet.
 Askush mos më marrë për grua të keqe,
 për një të sëmure ose për të urtë:
 po përkundër unë për miqt' jam e mirë,
 për armiqt' e ligë.

Kori

Meqë na tregove planet që ke bërë,
 për të mirën tënde dhe për hir të ligjit,
 të them: mos i bëj.

Medea

S'ka si bëhet ndryshe; ti ke plot të drejtë
 këto të m'i thuash, se s'pëson si unë.

Kori

Do guxosh, moj grua, djemtë e tu të vrasësh?

Medea

Po, se kështu vetëm burri im do digjet.

Kori

Po dhe ti do bëhesh grua më e mjerë.

Medea

Mori fund, mbaroi; fjalët janë të tepërta.
 (Duke iu drejtuar Mëndeshës)
 Po ti nisu, ecë, e ma thirr Jasonin,
 sepse ty të kemi njeri të besuar.
 Shih mos ia thuash njeriu planin,
 Në i do tët zotër edhe në je grua.

Për pyetjet nga 14 deri në 20 rrethoni alternativën e saktë.

- 14.** Subjektin për tragjedinë *Medea*, Euripidi e mori nga: **1 pikë**
- A) *Iliada* e Homerit
 B) galeria eskiliane
 C) jeta e përditshme athinase
 D) mitologjia greke
- 15.** Konfliktin kryesor *Medea* e ka me: **1 pikë**
- A) qytetarët e Korintit.
 B) mbretin dhe të bijën.
 C) Jasonin.
 D) vëllezërit dhe të atin.
- 16.** *Medea* vendos t’i vrasë djemtë, sepse: **1 pikë**
- A) do të hakmerret kundër Jasonit.
 B) ndien urrejtje për nusen e re.
 C) urren për vdekje mbretin Kreon.
 D) do t’i flijojë për perënditë.
- 17.** Në cilin prej vargjeve të mëposhtme është përdorur antonimia? **1 pikë**
- A) për një të sëmurë ose për të urtë
 B) do ta pres me fjalë t’ëmbra e të buta
 C) një fustan të hollë, një kurorë t’artë
 D) po përkundër unë për miqt’ jam e mirë, /për armiqt’ e ligë
- 18.** Pasi të realizojë planin e saj të tmerrshëm, një nga arsytet që *Medea* mendon të largohet nga Korinti është, sepse: **1 pikë**
- A) ka frikë nga hakmarrja e Jasonit.
 B) ka frikë nga hakmarrja e qytetarëve.
 C) nuk do të shikojë më vendin ku vrau fëmijët.
 D) dëshiron të rikthehet dhe të gjejë paqe në atdheun që braktisi.
- 19.** Arsyeya e dëshpërimit të *Medeas* është: **1 pikë**
- A) largimi nga atdheu.
 B) sjellja e të shoqit.
 C) pritja që i bënë qytetarët e Korintit.
 D) përbuzja që gratë e Korintit kanë për të.
- 20.** Në cilin prej vargjeve të mëposhtme është përdorur fjalia e thjeshtë? **1 pikë**
- A) Bëra faj atëherë kur e lash vatrën.
 B) Po ti nis, ecë, e ma thirr Jasonin.
 C) Askush mos më marrë për grua të keqe.
 D) Do guxosh, moj grua, djemtë e tu të vrasësh?

21. Në fjalën e saj Medea shfaq disa gjendje shpirtërore. Zbuloni dy prej tyre. **2 pikë**

22.

a) A mendoni se Medea është një grua dinake? Pse? Mendimin tuaj ilustrojeni me vargje nga fragmenti. **3 pikë**

b) Cila është arsyeja që Medea përmend atdheun, babanë dhe familjen? Si ndihet ajo? **2 pikë**

23. Lexoni me kujdes vargun: *Mori fund, mbaroi; fjalët janë të tepërta*. Ç'raport kuptimor krijojnë midis tyre fjalët *mori fund dhe mbaroi*? Çfarë thekson ky përdorim? **2 pikë**

24.

a) Ç'rol luan kori në këtë tragjedi? **1 pikë**

b) Kori parashtron dy arsye para Medeas, me qëllim që ta pengojë atë për të vënë në jetë planin e saj. Cilat janë ato? **2 pikë**

arsyea 1: _____

arsyea 2: _____

25. A mendoni se Medea është e justifikuar për veprën që do të kryejë? Mendimin tuaj mbështeteni me shembuj nga fragmenti. **2 pikë**
